

Каленська О.В. (Україна, Київ)

СУЧАСНИЙ СТАН АГРОЛАНДШАФТІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

У процесі реформування земельних відносин значно посилюється антропогенний вплив на агроландшафти, зростає нераціональність землекористування. Сучасне складне економічне становище суб'єктів господарювання зумовлює, зокрема, спрямованість землекористування на одержання економічної вигоди у короткостроковій перспективі. Так, на великих площах вирощують культури без врахування природних умов та можливостей конкретних сільськогосподарських угідь, що призводить до виснаження ґрунтів. У сільськогосподарському виробництві одним із провідних принципів є раціональне, екологічно й економічно збалансоване використання агроландшафтів під відповідний вид угідь, систему сівозмін і культур з урахуванням ландшафтоутворювальних і ресурсовідновних факторів. Прикладні аспекти забезпечення сталого землекористування на агроландшафтній основі ми досліджуємо на прикладі Чернівецької області.

Чернівецька область – прикордонний регіон з розвинутим аграрно-промисловим потенціалом. Їй властивий майже весь набір природних ландшафтів, які зустрічаються в Україні – від гірських переволожених (на заході) до рівнинних лісостепових (на сході). Важливе місце у формуванні виробничої структури області посідає сільськогосподарське виробництво. Питома вага сільськогосподарського виробництва у валовій доданій вартості займає 20 %, кількість зайнятого населення 25 % від всього населення області.

Загальна площа земель Чернівецької області станом на 2015 рік становить 809,6 тис. га, що складає 1,3 % від загальної площі України. Частка агроландшафту від загальної площі області становить 59,5 %. Найбільше земель сільськогосподарського призначення зосереджено в Новоселицькому районі Чернівецької області і становить 85,4 % від загальної площі області, а найменша площа земель придатна до сільськогосподарського освоєння знаходиться в Путильському районі і становить 29,9 % від загальної площі земель. Це свідчить, що площа агроландшафтів залежить від природно географічних умов регіону.

У середньому по області на землі сільськогосподарського призначення припадає 61,1 % від загальної площі області, в цілому в Україні цей показник становить 70,9% від загальної площі держави.

Посівні площі Чернівецької області станом на 2015 рік становить 309,1 тис. га, що на 4,3 тис. га більше, ніж у 2014 році. Частка ріллі в складі агроландшафту області становить 68,7 %, максимальна площа ріллі зосереджена в Кельменецькому районі і становить 82,9 % від площі агроландшафту в районі, найменше ріллі зосереджено в Путильському районі – 4,5 % від площі агроландшафту району. Це пояснюється особливостями рельєфу району.

Багаторічні насадження займають 5,6 % площі агроландшафту області, найбільша площа – у Хотинському районі 18,6 % від загальної площі агроландшафту, найменша – у Герцаївському районі 2,1 %.

Чернівецька область має розвинену сільськогосподарську інфраструктуру: її площа в середньому становить 1,3 % від загальної площі агроландшафту.

У власнісному розподілі переважає державна власність на землі сільськогосподарського призначення (понад 55 %).

В оренду свої земельні частки передали 116 тис. осіб, тоді як право власності на земельну частку оформили понад 160 тис. селян. Майже 20 % земельних паїв селян Чернівецької області залучені до інших, крім особистих селянських господарств, форм господарювання. При цьому термін оренди є невеликим – у середньому 5 років. Розмір орендної плати також є незначним. Недержавні сільськогосподарські підприємства орендують ділянки 130 власників землі площею 2,16 тис. га, з них 1,39 тис. га сільськогосподарські угіддя. Державні сільськогосподарські підприємства орендують ділянки 22 землевласників площею 2,77 тис. га.

Отже, досліджувана область характеризується різноманітним ландшафтом, структурою, а також сприятливими природно-кліматичними та фізико-географічними умовами для розвитку сільськогосподарського виробництва та садівництва. За останні 12 років площа сільськогосподарських земель Чернівецької області зменшилась на 2,6 тис. га. Перспективою наших подальших досліджень є ідентифікація та якісна оцінка такої тенденції.